

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Instrvctio R. P. Bartholomæi Riccii Societatis Iesv
Theologi De Modo Recte Meditandi De Rebus Divinis**

Ricci, Bartolomeo

Mogvntiæ, 1605

Tractatvs II. De Actione intellectus circa Personas.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-59608](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-59608)

TRACTATUS II.
DE ACTIONE IN-
TELLECTVS CIRCA
Personas.

*De actione intellectus, circa ea, quæ Per-
sona conueniunt, vt est quoddam
compositum.*

CAPVT I.

QVONIAM homo constat ani-
mo & corpore, possunt hæ duæ
partes dupliciter considerari,
vel vt sunt inter se distinctæ, vel
vt coniunctæ sunt in vno com-
posito. Hic considerationem secundam, se-
quentibus verò capitibus primam perse-
quemur.

PRIMUM autem, quod considerari pos-
set de Persona, quâ composita, est eius a-
ctio. *Actiones enim, vt docet Aristoteles, sunt
suppositorum, sed quia actiones distinctum
postulant tractatum, nihil hic de iis dice-
mus.*

ALTE-

ALTERVM, quod de persona cōsiderari
 queat, est nomē, quod in personis, quarum
 mentionem facit Scriptura ordinariē pecu-
 liarem habet significationem, idcirco in
 meditatione nomina sunt excutienda. Ferē
 enim in iis aliquod latet mysterium. Ita do-
 cet S. BERNARDVS sermone primo in
 verba B. Lucæ. *Missus est angelus Gabriel à*
Deo in ciuitatem Galilæa, cui nomen Nazā-
reth ad Virginem desponsatā Virg, cui nomen
Ioseph, de domo David & nomen Virginis
 MARIA. & in hunc modum scribit. *Quid*
sibi soluit Euangelista tot propria nomina re-
rum in hoc loco tam signanter exprimere? cre-
do, quia noluit nos negligenter audire, quod
tam diligenter studuit enarrare. Putasne ali-
quid horum superuacue positum sit? nequa-
quam plena sunt quippe omnia supernis my-
steriis. Quæ & ibidem exponit. Sic B. AV-
 EVSTINVS occasione verborum, quæ Chri-
 stus apud s. Ioannem dixit discipulis. *Vsque*
quo non petistis quiscquam in NOMINE meo, Ioan. 16.
 indagat, quid homo iustē à Deo vi nominis
 postulare queat? & concludit, cum id no-
 men sit IESV, id est, saluatoris, ea tantum
 quæ ad salutem pertinent, esse postulanda.
Non petitur, inquit, in nomine Saluatoris
contra rationem salutis. Non enim sono litte-
 I S rarium

rarum ac syllabarum, sed quod sonus ipse significat, & quod eo sono rectè ac veraciter intelligitur, hoc accipiendum se dicere, cum dicit, in nomine meo. Poteris autem nominum significationem cognoscere, licet Hebrææ linguæ ignarus, si exemplar nactus sis Bibliorum, quæ in fine omnium nominum interpretationem adiunctam habent.

TERTIVM est sexus. Fortitudo enim animi in periculis & tormentis maiorem meretur laudem in feminis, quam in viris, eo quod natura timidæ sunt, & fragiles, ut bene notavit Ecclesia in collecta de Virginitatibus. **DEVS**, qui inter cetera potentia sua miracula etiam in sexu fragili martyris *Victoriam contulisti, &c.* Consequens ergo est magna laude dignas fuisse mulieres sanctas quæ non reformidarunt, dilapsis licet fuga Apostolis, palam comitari Christum usque ad montem Caluarie.

QUARTVM est ætas, quam diuiserunt in pueritiam, virilem ætatem, & senectutem. Tu vide, ut ex quavis harum pro meditando materia aliquid decerpas. **S. AVGVSTINVS** primam ætatem observavit in sanctis Innocentibus, siquidem ante, inquit, vitæ perpetuæ adepti sunt dignitatem, quam

Serm. 3.

quam vsum præsentis acciperent Et Ecclesia sancta eiusdem mentionē facit in communi Oratione. *DEVS, cuiusmodi hodie die innocentes martyres, non loquendo, (alludens ad ætatem) sed moriendo confessi sunt.* De virili ætate id considerant sancti, quod Christus in ea delegerit mori, utpote quæ ordinariè carior homini esse solet, ob robur & vires, aliâq, commoda & solatia quibus abundat Hanc ponderavit idem *S. AUGUSTINVS* in persona *S. Stephani*, quando fuit lapidatus. *In ipso, inquit, iuventutis flore decerem ætatis sua sanguine purpuravit.* Ex senectute denique hauriri possunt multi salutare fructus. Nam verbi causa, ex conceptione *S. Elisabeth* in senectute, pusillanimes senes, qui in vita spirituali plus æquo steriles fuerit, spem cōcipere possunt vitæ suæ cum meliore commutandæ: iuvenes quoque, nimium viribus suis fidentes, & conversionē suam in extremam ætatem prorogantes, hinc discere possunt, admodum periculosam esse dilationem, quandoquidē, quod *Elisabeth* anus conceperit, miraculosum fuerit, & rarissimū Neq; mirari debes, ex senectute deriuata esse duo remedia pro curandis vitiis inter se pugnantibus, id. n. oritur ex diuinę script. fœcūditate, ut nota-

Serm. 2.

vt notauit S. GREGORIUS lib. 33. moralium, c. 10. allato exemplo Dauidis, & S. Petri. *Ad hoc quippe, inquit, in scriptura sacra virorum talium peccata sunt indita, & cautela minorum sit ruina maiorum. Ad hoc vero & trorumque illic & pœnitentia insinuatur, & venia, & spes pereuntium, sit recuperatio perditorum. De statu ergo suo Dauid cadente nemo superbiat: de lapsu etiã suo Dauid surgente nemo desperet. Ecce quam mirabiliter scriptura sacra eodem verbo superbos premit, quo humiles leuat. Vnam namq; rem gestam retulit, & diuerso modo, superbos quidem ad humilitatis formidinem, humiles vero ad spes fiduciam reuocauit.*

QVINTVM sit STATVS particularis cuiusq; hoc est, quem quisque sua voluntate delegerit, vt est matrimonii; & Coelibatus status. In matrimonio verò spectandum est, an suppetant liberi, vt in Zebedæo, vel non suppetant, siue quia nulli geniti sint, siue quia vita defuncti, vt accidit viduæ in Naim. In coelibatus verò statu, considerandum est, sitne Virginitatis, qualis fuit Beatiss. Virginis; an viduitatis, vt Anna prophetissæ.

SEXTVM est RELIGIO & fides, quam quisque profitetur. vt, sitne fidelis, an infide.

MEDITANDI PARS II. 148

infidelis. qualis erat Centurio de quo Saluator dixit apud B. Matthæum. *Non inueni tantam fidem in Israhel.* Et si fidelis sit: an Catholicus, vel hæreticus sit expende, vt erat Samaritana. *Matt. 8.*

HAS tres conditiones supradictas attingit S. Ambrosius libro 5 de fide cap. 3. in v. xore Zebedæi his verbis: *Considerandum est, quæ mater filiorum Zebedæi cum filiis & pro filiis petat. MATER est vniq. Ecce prima. cui pro filiorum honore sollicita, immoderatio quidem, sed tamen ignoscenda mensura votorum est atq. mater a tate LONGÆVA. Et hæc est secunda. tertia verò in verbis sequentibus Studio RELIGIOSA, solatio destituta, qua tunc temporis, quando vel iuuanda, vel alenda foret valida prolis auxilio, abesse sibi liberè patiebatur.*

SEPTIMUM & vltimum est, officium quo quæque persona fungitur, vt si mercaturam faciat, vel aliud. Sic S. Matthæus describens conuersionem suam sui pudefaciendi causa, vt habet B. Hieron. libr. 8. in Matthæum, fatetur se fuisse Publicanum, quod id temporis erat officium vile & contemptum. similiter cõsiderari potest, si manu vel arte victum pararit, vt fecit S. Ioseph. quod Iudæi ad contemnendam Christi personam

Matt. 13. sonā retulerunt, cum apud Matthæū dice-
Mar. 6. rent. *Nonne hic est fabri filius?* & apud Marc.
Nonne hic est FABER? de iplo Christo vide-
 rant enim illum cum Iosepho, antequam
 Apostolos colligeret, domi laborantem.

MVLTa ex his obseruauit quoque S.
 AMBROSIVS in Lucam, cum puer Iesus
 oblatus est in templo. *Non solum*, inquit,
ab angelis & prophetis, à parentibus & pasto-
ribus, sed etiam à senioribus & iustis generatio
Domini accipit testimonium, omnis aetas, &
uterque sexus venturorum miraculorum fi-
dem astruunt. Virgo generat, sterilis parit,
mutus loquitur, Elisabeth prophetat, Magus
adorat, vtero clausus Ioannes exultat, viduus
confitetur, iustus expectat.

De actione intellectus circa ea qua con-
veniunt personæ ratione animæ.

CAPVT II.

PRIMVM, quod considerari potest in a-
 nima, est eius natura & substantia. Ea sic
 potest describi. Est substantia spiritualis,
 intelligens, immortalis, Dei, eiusq; gloria
 capax, quæ corpori communicat esse, viue-
 re, & operari. Et quoniam operationes mul-
 tæ sunt & variæ, Deus illi concessit faculta-
 tes vel

res vel potentias, quibus quasi instrumentis operationes exercent. Ac quoniam commune cum angelis habet intelligere, cum bestiis sentire, & cum plantis vegetare, de tribus illis ea tantum perstringam, quæ ad meditandum satis esse possunt.

SECUNDUM est, considerare in anima, qua intelligens est, tres eius potentias. Intellectum, voluntatem, & memoriam. De intellectu, inuestigari potest, sitne quis ingenio acuto, an obtuso, celeri vel tardo, perspicaci an obscuro? si iudicio maturo & graui, an puerili & nullo. Acutos ingenio *Matt. 27.* forte se venditabant Iudæi, quando post adhibitos custodes sepulchrum Domini obsignarunt sigillo: sed præpostero iudicio se esse, declararunt, quâdo custodibus mandarunt, vt dicerent ab Apostolis corpus Domini ipsis dormientibus sublatum. Qua de re egregiè illos irridet B. Augustinus in psalmum 63. *Dormientes testes adhibes. Vere tu ipse obdormisti, qui scrutando falsa fecisti.*

TERTIUM est considerare actiones eius, qua sentiens est. vbi primo spectandæ sunt eæ quæ sunt potentiarum interiorum, vt sensus communis, phantasiæ, cogitantiæ, & memoriæ sensitiuæ, & adhæc quæ sensu exteriorum. Secundo spectandæ sunt potentiæ appeti-

appetitiuæ, vt concupiscibilis cum suis actionibus in bonum vergentibus, Amore scilicet, desiderio, & delectatione: & aliis tribus in malum tendentibus, vt Odio, Fuga, & Tristitia. Deinde Irascibilis cū suis binis actibus bonum attinentibus, vel Spe & Desperatione, & duabus item malum spectantibus, Audacia & Timore, ac demum contra illud ipsum ira. Tertio spectanda est & potentia motiua secundum locum, cuius vi quodq; membrum sigillatim, ac etiam totū corpus mouetur de loco in locū.

QUARTVM est, considerare actiones eius, qua vegetans est, nam & actiones animæ vegetatiuæ exercet. Prima autem eius virtus est nutritiua, quæ tres alias habet velut ministras, attractiuam, digestiuam, & expulsiuam. Altera virtus est Augmentatiua. tertia verò Generatiua, quibus etiam dicte tres ministræ ancillantur. In meditatione ergo ob oculos habere potes, nunc vnam, nunc aliam, prout materia postulabit. Exempli causa, si incidat aliquid meditandum de Pilato, obseruare potes, cui passioni Appetitus sensitiui fuerit obnoxias, & apprehendes, quod Timori, cum dicat S. Ioannes c. 19. *Cum ergo audisset Pilatus hunc sermonem, magis timuit.* Eodem modo inquirere potes alias.

De

*De actione Intellectus circa ea quæ con-
ueniunt personæ ratione
corporis.*

C A P. III.

QUIA corpus nostrum conflatum est ex
4. clementis, sed non eodem modo in
omnibus temperatis, primum, quod in per-
sona ratione corporis expendi potest, est
COMPLEXIO, quæ ex mixtione elementor-
um resultat. Quærendum itaque tibi est,
si temperata sit alicuius complexio, vel
non. Si non sit, sed limites excedat modera-
tionis, videndum est quod ad extremum
tendat, calorisné an frigoris, siccitatis, vel
humiditatis. Vel si medicorum more lo-
quamur, dominetur cholera, an phlegma?
sanguis an melancholia? esto, quod in cor-
pore aliqua illarum 4. qualitarum, plus mi-
nusue excedat. Quo enim homo plus se ad
vnum applicuerit extremum, hoc minus le-
detur à contrario. verbi causa. Cholericus,
quia abundat calore, minus frigescit in hy-
eme. Quocirca, quominus se adiungit ex-
tremis, hoc magis læditur ab ipsis. Atque
hinc factum est, vt Dominus noster facile
expositus fuerit tolerandis omnibus con-
K. trariis,

trariis, idque in gradu intenso, vt frigore, fame, flagellis, &c. sic cogitant nonnulli S. Petrum natura fuisse cholericum, & ideo fuisse audacē & imperterritum, ideo quod non dubitarit iniicere manum in seruum Pontificis, etiam si cerneret se magna militum turba circumdatum.

ALTERVM, quod considerari potest, est QUANTITAS. vt num persona sit statura grandi, an pusilla præditus? Grandi erat saul. nam vt in primo Regum narratur,
 1. Reg. 9. *ab humero & sursum eminebat super omnem populū.* Contra, pusilla erat Zachæus, de quo
 Luc. 19. *S Lucas. Statura pusillus erat.*

TERTIVM sit, considerare, quantæ vires sint alicuius. Nam saul ob exiguum Davidis robur, & ætatem iuuenilem, summæque vires Goliath, hominis adulti, & armis assuefacti, dixit in primo regum ad
 6. Reg. 17. *Dauidem: Non valebis resistere Philistæo illi, quia puer es, hic autem vir bellator ab adolescentia sua.*

QUARTVM est, videre, si quis sano corpore sit, vel ægro, aut foruito, vt seruus Centurionis, aut perpetuo, vt paralyticus in piscina, 38. habens in infirmitate sua Adhæc, num ægritudo totum corpus inuasit, vt fecerat febris in socru S. Petri, aut

aut partem tantum, ut oculum, vel aures. Ex his enim omnibus bona documenta eliciqueunt pro vita spirituali, vii facit D. Ambrosius libro 4. super Lucam agens de febris. *Febris enim, inquit, nostra auaritia est: febris nostra libido est, febris nostra luxuria est: febris nostra ambitio est, febris nostra iracundia est.* Applicans nimirum febris proprietates ad animi perturbationes.

QVINTVM est, considerare, si quis eleganti sit forma corporis. Vnde Plalmo 44. dicitur. *Speciosus forma pra filiis hominum,* de Christo. Et de Iudith, Iudith 10. capit. *Cui stiam Dominus contulit splendorem.* Vel si sit deformis, quaecunque tandem deformitatis sit causa. Nam propter verbera Christo inflictas dicit Isaias c. 53. *Non erat ei species, neq, decor.*

SEXTVM esse potest, si expendas varietatem situs, vel in toto corpore, vel in eiusdem partibus. Primus situs est, stare. Sic S. Stephanus in Actis Apostolorum legitur *vidisse IESVM STANTEM a dext. virtut. Dei.* Secundus est sedere: sic S. Marcus de eodem dicit. *Et Dominus Marcus quidem IESVS postquam locutus est eis, assumptus est in caelis, et SEDET a dextis Dei.*

Ex quo vtroque situ S. GREGORIUS homilia 29. haurit duo pulcherrima documenta. Primum est STAVVM significare protectionem, qua tuetur seruos: sessionem vero potestatem iudicandi. *Scitis fratres*, inquit, *quia sedere iudicantis est: stare autem pugnantis, vel adiuuantis.* Tertius situs est, genua flectere, vt fecit Christus in horto, S. *Luc. 22.* Luca teste. *Et positus genibus.* Quartus est, procumbere in terram vultu in terram demisso, vt fecit Christus in reliqua dictæ orationis parte, vt affirmat S. Matthæus. *Procidit in faciem suam in terram.* vel iacere corpore supino; vt Christus cruci affixus. Quintus, in latus incumbere, vt fecit S. Laurentius. Sextus, vt sit situs naturalis, vt fuit Christi in cruce capite sursum erecto, vel non naturalis, vt S. Petri capite in terram depresso. De quo situ elegantem habet interpretationem B. Ioan. Chrysof. in homilia de D. Petri morte? *Gaudeas Petre*, inquit, *cui datum est, vt ligno crucis Christi fruereris: Et ad magistri quidem similitudinem Soluisi crucis: figi, non recta quidem figura, et Christus Dominus, sed capite in terram verso, tanquam qui à terra in cælum iter faceres.* Potest & septimo considerari situs membrorum in particulari, vt Capitis, de quo S. Ioannes scribit

Ioan. 13.

scribit Christum *inclinato capite emisisse spiritum*. Et S. Lucas ait eundem eleuatis manibus benedixisse discipulis. *Luc. 24.*

SEPTIMUM est, si persona sit vestita, vel nuda. Christus enim nudus in cruce obiit. Et si vestita sit, num toto corpore, an parte tantum aliqua. vt pileo in capite, calceis in pedibus, pallio in corpore, &c.

Vestimentis deinde aliis vtimur pro decenti conuersatione, aliis ob necessitatem temporis vel loci, aliis ad ornamentum status. Vestibus annumerari solent & arma, vt galeæ, loricæ, thoraces ferrei, quia & his tegimus corpora pro vitæ defensione. Vnde Dauid, cum animaduerneret sibi arma Saulis non conuenire, inermis in certamen prodiit cum hoste armato. *1. Reg. 17.*

*De actione intellectus circa ea, quæ
conueniunt ratione bonorum
externorum.*

C A P. IV.

BONA externa hoc loco vocamus, quæ quidam appellant bona Fortunæ, & comprehendunt, quæcunque nobis foris adueniunt: & sunt varii generis. Primum est, L t-

K 3 BERTAS,

BERTAS, cui contraria est, subiectio. Subiecta est, verbi causa, vxor marito, teste S. Paulo, liberi parentibus, & serui Dominis. De subiectione pueri IESV scribit S. LUCAS. *Et erat subditus illis.* Et Centurio apud B. Matthæum declarat se habere milites sibi subiectos. *Nam Ego, inquit, homo sum, habens sub me milites. & dico huic. fac hoc & facit: E seruo meo, venit, & venit* Ex iis autem qui subditos habent, nonnulli nullum habent superiorem, vt ille Paterfamilias, qui apud B. Matthæum dixit Vineæ operariis; *an non possum, quod volo facere?* Alii vero habent, vt dictus centurio, qui differtè id confessus est. *Nam Ego, inquit, homo sum sub potestate constitutus.*

SECUNDVM bonum sint OPRES. Poteris ergo indagare, si nē persona diues, vt erat S. Matthæus: vel inops, vt erant ceteri Apostoli, quod notauit S. HIERONYMVS libro in Matthæum 3. in verba. *Ecce nos reliquimus omnia.* PETRVS inquit, *piscator erat, cibos manu E arte quarebat, & tamen loquitur confidenter: Ecce nos reliquimus omnia.*

TERTIVM est Nobilitas. Nobilis erat Ioseph ab Arimathia, qui mortuum IESV corpus postulauit à Pilato, vt testatur B. Lucas.

Luc. 2.

Matt. 8.
& 20.

Matt. 19:

Lucas. *Ecce Vir nomine Ioseph, qui erat nobi-* Luc. 28.
lis decurio. De ignobilibus scribit Paulus in
 priore epist. ad Corinthios. *Non multi no-* 1. Cor. 1.
biles, sed qua stulta sunt mundi e: egit DEVS. Et
 infra se etiam inter illos numerat. *Vos nobi-*
les, nos autem ignobiles.

QVARTVM est, considerare, si persona
 sit magnæ existimationis apud homines,
 vti fuit S. Ioannes Baptista, qui non solum
 apud plebem, sed etiam apud regem He-
 rodem in pretio erat. *Et Volens Herodes,* Matt. 14
ait B. Matthæus, eum occidere, timuit popu-
lum, quia sicut P R O P H E T A M eum
habebant. Et rursus. *Herodes autem metue-*
bat Ioannem, sciens eum Virum iustum, &
sanctum. Et similiter considerari potest, si
 persona sit contemptibilis, vti erat Chri-
 stus Dominus apud Iudæos. Quo loco con-
 sultum est, inquirere causas contemptus.
 Christus enim ideo contemnebatur, quod
 esset F A B E R. Nam apud Marcum di-
 cunt: *nonne iste est faber?* deinde, quod Marc. 6.
 parentes haberet abiectos, vt sanctus Io-
 seph quem putabant eius patrem. Vnde
 apud beatum Matthæum obiiciunt: *Non-*
ne hic est fabri filius? Et item de matre, Matt. 13.
Nonne mater est dicitur Maria, & fratres
eius Iacobus, & Ioseph, & Simon, & Iudas:

Et sorores eius, nonne apud nos sunt? Tertio, quod natale eius solum esset vile. Vnde apud B. Ioannem dicunt. A Nazareth potest aliquid boni esse? Quarto, quod conuersaretur cum hominibus vilibus & contemptis; unde vocabant eum amicum publicanorum. Matt. II. Et alibi dicebant: Quare cum publicanis & peccatoribus manducat magister Vester?

De actione intellectus circa ea quae persona conueniunt ratione bonorum gratuitorum.

C A P. V.

PRI MV M quod de persona in Meditatione indagandum est, merito censetur gratiae diuinæ donum. Et quia varia sunt dona, inquirens sedulo, quibus & quot donis sit ornata.

Prima **GRATIA** dicitur **Præueniens**, vel excitans, quia hac gratia **DEVS** hominem præuenit, excitat, & auocat à peruersa vita ad bonam, vel à bona allicit ad meliorem; illi consulendo actus pœnitentiæ, & conuersionis, huic vero opera pietatis & deuotionis. Hæc autem inciramenta, vel **vocationes**

cationes variis modis à diuina maiestate fiunt.

1. Principio quidem, intellectum radiis suæ gratiæ illustrando, cuius beneficio quasi fulgore quodam in animam inmisso, homo insolita quadam claritate agnoscit peccati sceditatem, virtutum pulchritudinem, & omnium rerum mundanarum vanitatem. Sic affirmat S. Augustinus sermone 10. de Verbis Apost. *Spiritu Dei*, inquit, *aguntur illuminante, exhortante & animante*. Atque eodem modo patefacit fidei nostræ veritates.

2. Commouendo affectiones appetitus, ut amorem, timorem, dolorem, & alios. A quibus quando vehementes sunt, ratio trahitur ad amplectendam virtutem, & vitia detestanda. Hæ autem excitationes à Deo variis modis fiunt in hominibus secundum ordinem diuinæ sapientiæ.

Nam primo quosdam vocat tantum per internas inspirationes. uti se vocatum confitetur B. Augustinus lib. 7. confess. c. 8. *Tu vero Domine*, inquit, *in aeternum manes, & non in aeternum irascaris nobis, quoniam miseratus es terram, & cinerem, & placuit in conspectu tuo reformare deformia mea & stimulis internis agitabas me, Et impatiens essem, do-*

R. S. nec

nec mihi per interiorum aspectum certus esses.

2. Alios vocat per prædicationem, & Lectionem sacram. Quo modo conuersus est S. Antonius, cum legeretur in Euangelio S. Marci illud. *Si vis perfectus esse, & da pauperibus, & veni sequere me.* P. Ignatius quoque noster post vitas sanctorum lectas decreuit se dedere Pœnitentiæ, & vitæ spirituali.

3. Nonnullos vocat per aduersitates, & ærumnas temporales, sicut B. Lucas refert de filio prodigo, qui ad extremam reductus inopiam, *in se reuersus*, dixit: *Quanti mercenarij in domo Patris mei abundant panibus, ego autem hic fame pereor. Surgam, & ibo ad patrem meum, & discam, & cat.*

4. Alios quoque vocat per infirmitates, vt leprosos illos, de quibus B. Lucas scribit eos longe acclamasse. *IESV præceptor miserere nostri.* Et alios multos.

5. Alios aliis medijs, & flagellis ad officium reuocauit, vt S. Paulum, cui in terram afflicto & excæcato Dominus de cælo, vt habet Lucas, dixit: *Saule, Saule, cur me persequeris?*

6. Non

6. Nonnullos vocat occasione bonæ societatis. Sic prima vice vocatus est B. Petrus ad Apostolatam, nempe opera fratris sui S. Andrea, vt refert S. Ioannes, *Inuenimus Messiam*, inquit Andreas, *quod Ioh. 1. 41. est interpretatum Christus, & adduxit eum ad IESVM.*

7. Alii denique per miracula conuersi sunt ad Dominum. quorum exempla multa sunt in Euangelio. S. Ioannes certe sigillatim de Apostolis commemorat, eos Ioh. 2. conspecto miraculo aquæ in vinum conuersæ, credidisse in Christum. *Et crediderunt, inquit, in eum discipuli eius.*

Hæc gratia, dum præbetur assensus, efficacior redditur, vt euenit in S. Paulo, nam vocanti Domino ilico respondit. *DOMINE quid me vis facere?* Inefficax autem est, quando non præbetur consensus, quem non præbuere, qui Matth. 22. cap. inuitati ad nuptias venire reuerunt, sed se excusarunt.

ALIA est gratia, quæ dicitur *ADIVVANS*, qua homo iam conuersus & iustus adiutus bona opera præstat, diuinis præceptis pareat, & tentationes occurrentes expugnat. De qua Christus respondit B. Paulo roganti
vt q

2. Cor. 12. vt à stimulo carnis liberaretur : *Suffi:it tibi gratia mea.*

EST & alia, dicta IUSTIFICANS, quæ est qualitas supernaturalis animæ inhærens, quæ eam in conspectu DEI pulchram reddit, amicitiamque & amorem eius conciliat. Hanc obtinuit Publicanus, cum longe stans, non audens oculos in cælum tollere dixit, *Domine propitius esto mihi peccatori.* Et vt testatur S. LUCAS cap. 18 *Descendit iustificatus ab illo,* id est, Phariseo.

LUC. 18.

VERVM & aliud genus gratiarum in scripturis inuenitur, quæ dicuntur GRATIS DATÆ, quæ à Deo homini ordinariè conceduntur ad vtilitatem aliorum, vt affirmat S. 1. Cor. 12, Paulus in priore epist. ad Corinthios. *Vnicuique,* ait, *datur manifestatio spiritus ad vtilitatem,* scilicet aliorum. vt distinguantur à gratiis quæ dantur præcipue ad vtilitatem propriam.

Eas autem B. Paulus hoc ordine ibidem enumerat. *ALI I quidem per spiritum datur sermo sapientia, alij autem sermo scientia secundum eundem spiritum: alteri fides in eodem spiritu: alij gratia sanitarum: alij operatio virtutum: alij prophetia: alij discretio spirituum, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum.*

S. THO.

S. THOMAS pro maiori intelligentia eadem reuocat ad tria capita. Nam si instruendus sit quispiam in rebus fidei nostræ, necesse est, instructorem clara eius cognitione esse præditum: quæ si sit primorum eius principiorum, vt articulorum Symboli Apostolici, appellatur FIDES, non tamen illa, quæ inter virtutes Theologicas numeratur. Si vero clara illa cognitio sit conclusionum ex principiis deductorum, vocatur SAPIENTIA. Si autem his donis tertio adiungatur alicui DONVM SCIENTIÆ, vt ex naturalibus scientiis exempla desumere possit ad diuinas res clarius explicandas, perfecti instructoris munere fungetur.

EST præterea concionatori Euangelico necessarium, vt doctrinam suam confirmare, fideque dignam reddere possit MIRACVLIS, ac primo quidem ægris imperriendo sanitatem, cuius rei causa datur *gratia sanitatis*. Secundò mira quædam efficiendo, vt cum Christus sedauit maris tempestatem, obstupescenribus Apostolis, & dicentibus, vt refert B. Matthæus: *Quis est hic? quia mare & venti obediunt ei.* Huius rei causa datur Gratia VIRIVTVM, sicut ad prædicenda futura, donum PROPHETIÆ, & ad patefaciendas

ciendas arcanas cordium cogitationes, donum DISCRETIONIS spirituum.

TERTIO & postremo instructoris, vel Concionatoris munus est, accurate exponere quæ in diuinis scripturis continentur, & ideo magnam debet habere peritiam scripturæ verborum & phrasium. eoque à Deo datur donum *Interpretationis sermonum*. Idiomatica quoque variarum gentium callere, vnde datur donum LINGVARVM.

In Gratiarum numero ponuntur & habitus Virtutum moralium infusi: quos vt dignoscere in personis queas, ex ipsarum actionibus, describam hic eorum nomina, reducendo eos ad quaterna capita 4 virtutum Cardinalium.

I. Est PRVDENTIA, quæ sub se velut species continet, consilium, iudicium, solertiam, & perspicacitatem.

II. Est IUSTITIA, quæ complectitur Commutatiuam & Distributiuiam, religionem, pietatem, obseruantiam, obedientiam, gratitudinem, vindictam, veritatem, affabilitatem, liberalitatem, & æquitatem.

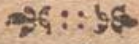
III. FORTITVDO, quæ magnanimitatem,

MEDITANDI PARS II. 159

tem, magnificentiam, constantiam, & perseverantiam.

IV. TEMPERANTIA, quæ sub se continet verecundiam, honestatem, abstinenciam, sobrietatem, virginitatem, continentiam, clementiam, modestiam, humilitatem, studiositatem, & eurape-
liam.

Sunt denique Virtutes Theologicae tres. *Fides, Spes, Caritas*. Et si locus occurreret, poteris etiam aliquando convertere oculos mentis ad octo Beatitudines, ut fructus Spiritus sancti.

T R A-